

ปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

Factors Determining Farmers' Participation in the Project for Restoring Abandoned Paddy Fields to
Expand Areas under Oil Palm Plantation in Takbai District, Narathiwat Province

กฤษณี คงสวัสดิ์¹ อยุทธ์ นิสสภ¹ และปรีวิชญ์ พิทยาภินันท์¹

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรนับว่าเป็นประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งในการดำเนินโครงการให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่างคือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 131 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยออร์เดอร์โลจิสติก ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุมาก มีสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรน้อย และมีรายได้หลังเข้าร่วมโครงการฯ เพิ่มขึ้น ปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ได้แก่ อายุ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยที่ได้นั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการฯ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการฯ และปรับปรุงการดำเนินงานให้เหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง พื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน

Abstract

Farmers' participation is a key issue for an achievement of the project goals, especially for those who were participating in the project for restoring abandoned paddy fields to expand areas under oil palm plantation in Takbai district, Narathiwat province. The purposes of the present study were (1) to study some socio-economic characteristics of farmers who are participating in the project, and (2) to analyze farmers' participation in the project. The samples consisted of 131 farmers participating in the project, selected using the simple random sampling technique. Data were collected using questionnaires. Descriptive statistics and ordered logistic regression were employed as analytical tools for data analysis. It was found that most of the farmers were late middle aged male with a few farm household members, and farmers' income after joining the project were increased. Factors determining their participation in the project were age, number of years of participation, areas allocated to the project, their decisions to convert fertile land into oil palm plantation, and their knowledge of oil palm management after participating in the project. The results were useful for responsible offices and project planners to formulate appropriate guidelines and plans for more participation of the farmers.

Key words : Participation, The Project for Restoring Abandoned Paddy Fields, Oil Palm Plantation Area

¹ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จ.สงขลา 90112
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน เพื่อให้ได้ผลผลิตน้ำมันปาล์มนำไปใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตน้ำมันไบโอดีเซลทดแทนการนำเข้าน้ำมันปิโตรเลียมจากต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นไปที่พื้นที่นาร้างและพื้นที่ทิ้งร้างต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและมีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศไทย โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นโครงการหนึ่งที่สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้ (1) สำรวจพื้นที่นาร้างเป้าหมาย รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยกรมพัฒนาที่ดิน (2) สำรวจออกแบบวางแผนการใช้ที่ดิน ออกแบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยกรมพัฒนาที่ดิน (3) ฝึกอบรมเกษตรกร เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันนราธิวาส (4) ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่นาร้าง โดยก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (ชุดคู-ยกร่อง) และจัดโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ตามความจำเป็นและความเหมาะสมของพื้นที่ โดยกรมพัฒนาที่ดิน (5) จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส (6) จัดซื้อและจัดหาพันธุ์ปาล์มน้ำมัน โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส (7) ดำเนินการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเกษตรกร (8) สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงและบำรุงดิน รวมถึงการปลูกพืชอายุสั้นในระหว่างที่ปาล์มน้ำมันยังไม่ให้ผลผลิต โดยกรมพัฒนาที่ดิน และ (9) ติดตามและประเมินผล โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (กรมพัฒนาที่ดิน, 2547)

พื้นที่นาร้างในภาคใต้มีจำนวนทั้งสิ้น 940,540 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 40.97 ของพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตปาล์มน้ำมันทั้งหมด โดยอยู่ในจังหวัดนราธิวาสจำนวน 69,532 ไร่ และอยู่ในอำเภอตากใบจำนวน 12,928 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2547) ซึ่งโครงการฯ ได้ดำเนินการในพื้นที่อำเภอตากใบมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จนถึงปี พ.ศ. 2552 รวมพื้นที่ทั้งสิ้น 6,294 ไร่ และคงเหลือพื้นที่นาร้างอีก 6,634 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2552) ทั้งนี้ในการดำเนินโครงการฯ ได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ โดยเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ แสดงความคิดเห็น และลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ทั้งในด้านการเป็นแหล่งที่มาของรายได้ การมีงานทำของประชาชนในพื้นที่ การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น และการปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการฯ และ (2) วิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ โดยได้เลือกอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากมีจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันมากที่สุด เมื่อเทียบกับอำเภออื่น (สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส, 2552) และทำการพิจารณากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมด้านความคิด (3) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม และ (4) การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย โดยผลการวิจัยที่ได้นั้นคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อกรมพัฒนาที่ดิน ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันนราธิวาส และสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโครงการฯ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการฯ นำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการกำหนดแนวทางในการดำเนินโครงการฯ ที่เหมาะสม (สอดคล้องกับข้อเท็จจริง) และเกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และในอำเภอเป้าหมายอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันอย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การพัฒนาโครงการให้ดีขึ้นต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง หน่วยของกลุ่มตัวอย่างเป็นระดับบุคคล และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งลำดับขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสจำนวนทั้งสิ้น 194 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 131 คน ซึ่งได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1967) โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างเกิดขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 5 การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Cronbach, 1990) ซึ่งพบว่า ข้อคำถามความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมัน และข้อคำถามการมีส่วนร่วมของเกษตรกร มีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.90 และ 0.87 ตามลำดับ (Nunnally, 1978; Malhotra and Peterson, 2006 และ Cambell *et al.*, 2007) แสดงว่า แบบสอบถามในส่วนดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือได้ หรือถ้านำไปสอบถามซ้ำจะได้ผลเหมือนเดิมร้อยละ 81.00 และ 75.69 ตามลำดับ (บุญธรรม, 2549)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจสังคมบางประการของเกษตรกร

3.2 การวิเคราะห์การถดถอยออร์เดอร์โลจิสติก (ordered logistic regression) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงก่อเหตุในกรณีที่มีตัวแปรตามมีมาตราวัดข้อมูลแบบอันตรภาคชั้น (interval scale) และไม่มีค่าเป็นศูนย์ (0) ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ได้กำหนดให้อยู่ในระดับอันตรภาคชั้นมาตรฐาน คือ 1, 2, 3, 4 และ 5 และทำการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรด้วยวิธีการความควรจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation หรือ MLE) (Maddala, 1983 และ Pindyck and Rubinfeld, 1991) โดยได้นำงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (มาโนช, 2547; สมนึก, 2547; นิตยา, 2551; บุญส่ง, 2551; สุรินทร์, 2551; นพดล, 2552; รัตนา, 2552 และสุเทพ, 2553) มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะจะเป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งมีรูปแบบของแบบจำลองในรูปสมการเชิงเส้น ดังนี้

$$Z_i = a_0 + a_1AGE_i + a_2EDU_i + a_3NFA_i + a_4YEA_i + a_5ARE_i + a_6TIA_i + a_7CAR_i + a_8KNA_i + U_i$$

เมื่อ Z_i แทน การมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ทั้ง 4 ด้าน (ด้านการตัดสินใจ (PTD), ด้านความคิด (PTT), ด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม (PTP) และด้านการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย (PTS)) และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ โดยรวม (PTO) โดยที่ $Z_i = 1$ เมื่อเกษตรกรมีส่วนร่วมในโครงการฯ ระดับน้อยที่สุด (1.00-1.80 คะแนน) $Z_i = 2$ เมื่อเกษตรกรมีส่วนร่วมในโครงการฯ ระดับน้อย (1.81-2.60 คะแนน) $Z_i = 3$ เมื่อเกษตรกรมีส่วนร่วมในโครงการฯ ระดับปานกลาง (2.61-3.40 คะแนน) $Z_i = 4$ เมื่อเกษตรกรมีส่วนร่วมในโครงการฯ ระดับมาก (3.41-4.20 คะแนน) และ $Z_i = 5$ เมื่อเกษตรกรมีส่วนร่วมในโครงการฯ ระดับมากที่สุด (4.21-5.00 คะแนน)

AGE แทน อายุ (ปี)

EDU แทน ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด (ปี)

NFA แทน จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการฯ (คน)

YEA แทน จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ (ปี)

ARE แทน พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ (ไร่)

TIA แทน รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ (บาทต่อเดือน)

CAR แทน การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร ซึ่งกำหนดเป็นตัวแปรหุ่น โดยที่ $CAR_i = 0$ เมื่อเป็นเกษตรกรที่มีโอกาสตัดสินใจไม่เปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมัน และ $CAR_i = 1$ เมื่อเป็นเกษตรกรที่มีโอกาสตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมัน

KNA แทน ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ โดยกำหนดให้ 5 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้ในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก 3 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง 2 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อย และ 1 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อยที่สุด

U แทน ตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ผลการวิจัยจำแนกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

(1) สภาพทางเศรษฐกิจสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ประกอบด้วยเกษตรกรเพศชาย (66.41%) และเกษตรกรเพศหญิง (33.59%) อายุเฉลี่ย 56.82 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา (73.28%) จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 2.54 คน และหลังเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 2.65 คน จำนวนปีที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 5.64 ปี พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 7.05 ไร่ เกษตรกรมีรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 5,452.67 บาทต่อเดือน และหลังเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 8,184.73 บาทต่อเดือน เกษตรกรส่วนใหญ่ตัดสินใจไม่เปลี่ยนพื้นที่นาเดิมมาปลูกปาล์มน้ำมัน (60.31%) และเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฯ เพิ่มขึ้น (Table 1)

Table 1 Socio-Economic Characteristics of Farmers Participating in the Project

		n = 131	
Socio-Economic Characteristics		Number of Farmers	Percentage
Gender (GEN)			
Male		87	66.41
Female		44	33.59
Age (years) (AGE)			
≤ 30		8	6.11
31-40		24	18.32
41-50		43	32.82
51-60		42	32.06
61-70		13	9.92
≥ 71		1	0.76
Max = 82 Min = 30 Average = 56.82 S.D. = 10.98			
Education Level (EDU)			
Primary School		96	73.28
Secondary School		10	7.63
High School		14	10.69
Associate Degree		5	3.82
Bachelor Degree		6	4.58
Number of Farming Household Members Before Joining the Project (person) (NFB)			
1-4		123	93.89
5-8		8	6.11
Min = 1 Max = 8 Average = 2.54 S.D. = 1.16			
Number of Farm Household Members After Joining the Project (person) (NFA)			
1-4		122	93.13
5-8		9	6.87
Min = 1 Max = 8 Average = 2.65 S.D. = 1.14			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Table 1 (continued)

Socio-Economic Characteristics	Number of Farmers	Percentage
Number of Years of Participation (years) (YEA)		
5	65	49.62
6	48	36.64
7	18	13.74
Min = 5 Max = 7 Average = 5.64 S.D. = 0.71		
Areas Allocated to the Project (rai) (ARE)		
1-10	104	79.39
11-20	22	16.79
21-30	5	3.82
Min = 1 Max = 30 Average = 7.05 S.D. = 5.50		
Farmers' Income Before Joining the Project (baht per month) (TIB)		
< 5,000	64	48.85
5,000 – 10,000	59	45.04
10,001-15,000	3	2.29
15,001 – 20,000	3	2.29
20,001 – 25,000	1	0.76
≥ 25,001	1	0.76
Min = 1,000 Max = 28,000 Average = 5,452.67 S.D. = 4,209.79		
Farmers' Income After Joining the Project (baht per month) (TIA)		
< 5,000	38	29.01
5,000 – 10,000	63	48.09
10,001 – 15,000	20	15.27
15,001 – 20,000	5	3.82
20,001 – 25,000	2	1.53
≥ 25,001	3	2.29
Min = 2,000 Max = 36,000 Average = 8,184.73 S.D. = 5,568.32		
Farmers' Decision to Convert Fertile Land into Oil Palm Plantation (CAR)		
Convert	52	39.69
No Convert	79	60.31
Farmers' Knowledge of Oil Palm Management Before Participating in the Project (KNB) Average = 2.13 S.D. = 2.48		
Farmers' Knowledge of Oil Palm Management After Participating in the Project (KNA) Average = 4.02 S.D. = 0.49		

(2) ปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

ผลการตรวจสอบปัญหาทางเศรษฐมิติของการสร้างแบบจำลอง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) หรือขนาดความสัมพันธ์ด้วยตนเองระหว่างตัวแปรอิสระบางตัวมีค่าสูงมาก ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ รายได้ของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ (Table 3) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันเองในระดับที่ก่อให้เกิดปัญหาพหุสัมพันธ์ (multicollinearity) ได้ จึงใช้วิธีการ Frisch's confluence analysis เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาไม่นำตัวแปรอิสระบางตัวเข้ามารวมวิเคราะห์กับตัวแปรอิสระอื่น ๆ ในแบบจำลอง (อยุทธ์, 2547) โดยยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการไม่นำตัวแปรที่เกี่ยวข้องเข้ามา

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ดังแสดงใน Table 2 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(2.1) ปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ด้านการตัดสินใจ (PTD) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ

อายุเป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 แสดงว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ที่มีอายุมาก มีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจมากกว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ที่มีอายุน้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีอายุมากโดยส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว อยู่ในช่วงวัยทำงาน และมีการสั่งสมประสบการณ์ในการทำการเกษตรมาพอสมควร จึงมีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่าเกษตรกรที่มีอายุน้อย

ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ เป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฯ มาก มีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฯ น้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันมาก ย่อมมีความกระตือรือร้นและความมั่นใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ รวมทั้งได้รับความเชื่อถือและ/หรือความไว้วางใจให้ตัดสินใจมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันน้อย

(2.2) ปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ด้านความคิด (PTT) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ

ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ เป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมด้านความคิดของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า เกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฯ มาก มีส่วนร่วมด้านความคิดมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฯ น้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันมาก ย่อมสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันได้ดี เช่น การเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการฯ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นต้น เพราะเกษตรกรได้สั่งสมประสบการณ์ในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน รวมทั้งได้ประสบกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการปลูกปาล์มน้ำมัน และเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหานั้น ๆ ด้วยตนเอง

(2.3) ปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม (PTP) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการฯ และการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร

จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ เป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า เกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ มาก มีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมมากกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ น้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มาแล้วหลายปีได้คำนึงถึงผลประโยชน์ ทั้งที่เป็นตัวเงินและมีใช้ตัวเงินที่ได้รับจากการปลูกปาล์มน้ำมัน เช่น รายได้ เงินออม การมีงานทำ คุณภาพชีวิต การใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด เป็นต้น มากกว่าเกษตรกรที่เพิ่งจะเข้าร่วมโครงการฯ ได้เพียงไม่นาน

พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการฯ เป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการฯ มาก มีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมมากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการฯ น้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ อาจเนื่องมาจากการปลูกปาล์มน้ำมันเป็นการลงทุนในระยะยาว อันนำมาซึ่งความเสี่ยงและความไม่แน่นอน เกษตรกรจึงต้องมีการจัดการการผลิตและการตลาดปาล์มน้ำมันเป็นอย่างดี อาทิเช่น การเตรียมพื้นที่ปลูก การปลูก การใส่ปุ๋ย การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิตปาล์มน้ำมัน การจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมัน

การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรเป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 แสดงว่า เกษตรกรที่ตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมัน มีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมน้อยกว่าเกษตรกรที่ตัดสินใจไม่เปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมัน เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ อาจเนื่องมาจากการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมัน เป็นการเพิ่มภาระงานให้แก่เกษตรกรมากขึ้น ทำให้เกษตรกรไม่สามารถจัดสรรเวลาที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมในโครงการฯ ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในด้านดังกล่าวลดน้อยลงจะต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2.4) ปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ด้านการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย (PTS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ

จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ เป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสียของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า เกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ มาก มีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสียมากกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ น้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มาแล้วหลายปีตระหนักถึงการได้รับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสียมากกว่าเกษตรกรที่เพิ่งจะเข้าร่วมโครงการฯ ได้เพียงไม่นาน

ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ เป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสียของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฯ มาก มีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสียมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฯ น้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันมาก จะนำความรู้ไปใช้ในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของตนเองให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อันนำมาซึ่งรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

(2.5) ปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ โดยรวม (PTO) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ

จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ เป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมโดยรวมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ มาก มีส่วนร่วมโดยรวมมากกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ น้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ อาจเนื่องมาจากการที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ มาแล้วหลายปี ทำให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเกษตรกรอาจเกิดความพึงพอใจจากผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ จึงส่งผลให้เกษตรกรในกลุ่มดังกล่าวเข้าไปมีส่วนร่วม หรือมีบทบาทในโครงการฯ มากกว่าเกษตรกรที่เพิ่งจะเข้าร่วมโครงการฯ ได้เพียงไม่นาน

พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ เป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมโดยรวมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ มาก มีส่วนร่วมโดยรวมมากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ น้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรได้คาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับการปลูกปาล์มน้ำมันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ของโครงการฯ เพิ่มมากขึ้น

การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรเป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมโดยรวมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 แสดงว่า เกษตรกรที่ตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมัน มีส่วนร่วมโดยรวมน้อยกว่าเกษตรกรที่ตัดสินใจไม่เปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมัน เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ อาจเนื่องมาจากการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันเป็นการเพิ่มภาระงานให้แก่เกษตรกรมากขึ้น ทำให้เกษตรกรไม่มีเวลาเพียงพอที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการฯ อีกทั้งเกษตรกรอาจจะไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญและผลที่จะได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการฯ โดยคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการฯ นั้น ก่อให้เกิดค่าเสียโอกาสของเวลา ส่งผลให้การมีส่วนร่วมโดยรวมของเกษตรกรกลุ่มดังกล่าวลดน้อยลง

ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ เป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมโดยรวมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฯ มาก มีส่วนร่วมโดยรวมมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฯ น้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรได้ตระหนักถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์ม น้ำมัน ส่งผลให้เกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการฯ เพิ่มมากขึ้น

ผลการวิจัยในส่วนของการสุขอคัดล้งกับงานวิจัยของบุญส่ง (2551) ที่พบว่า อายุเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประปาหมู่บ้านที่บริหารจัดการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี และงานวิจัยของรัตนดา (2552) ที่พบว่า อายุเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของมาโนช (2547) ที่พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโพธิ์ตากในการดำเนินงานธุรกิจชุมชน

ผลการวิจัยในส่วนของจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรินทร์ (2551) ที่พบว่า ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินงานเมืองไทยแข็งแรงในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ และงานวิจัยของสุเทพ (2553) ที่พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลแม่นาจรของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

Table 2 Ordered Logistic Regression Analysis Results of Factors Determining Farmers' Participation in the Project for Restoring Abandoned Paddy Fields to Expand Areas under Oil Palm Plantation

Variable	PTD	PTT	PTP	PTS	PTO
AGE	0.04*	0.00	0.00	0.01	0.03
EDU	-0.04	0.03	-0.04	-0.01	0.01
NFA	0.22	0.13	-0.07	-0.01	0.18
YEA	-0.14	0.04	0.98***	0.74***	0.99***
ARE	0.01	-0.01	0.11***	0.05	0.08**
TIA	-2.39	4.05	3.14	-1.79	5.22
CAR	0.10	-0.42	-0.92***	-0.35	-0.66*
KNA	0.97***	1.29***	0.44	0.69**	0.80**
LR statistic	20.91	18.65	42.22	19.64	41.29
LR index (Pseudo- R ²)	0.07	0.05	0.14	0.06	0.14

Note: * $p \leq 0.10$, ** $p \leq 0.05$, and *** $p \leq 0.01$

ผลการวิจัยในส่วนของพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา (2551) ที่พบว่า การถือครองที่ดินเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนดอนสีในทางบวก กล่าวคือ ประชาชนที่มีการถือครองที่ดินมาก มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนดอนสีมากกว่าประชาชนที่มีการถือครองที่ดินน้อยกว่า

ผลการวิจัยในส่วนของระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรินทร์ (2551) ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเมืองไทยแข็งแรงด้านสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินงานเมืองไทยแข็งแรงด้านสาธารณสุข และงานวิจัยของนพดล (2552) ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำห้วยยอดมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารในพื้นที่ต้นน้ำห้วยยอด อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสมนึก (2547) ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้าไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟฟ้ารอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน อำเภอครอนบุรี จังหวัดนครราชสีมา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในแต่ละกิจกรรมของโครงการ ฯ เพราะเกษตรกรเท่านั้นที่เป็นผู้ทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของตนเอง ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุมาก จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา มีสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรและพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ ฯ น้อย เข้าร่วมโครงการฯ ได้เพียงไม่นาน ตัดสินใจไม่เปลี่ยนแปลงพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมัน มีรายได้และความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการ ฯ เพิ่มขึ้น ปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ ฯ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ ฯ การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ

เกษตรกรเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องการแรงหนุนเพื่อการพัฒนาพื้นที่นาดี เมื่ออนุญาตให้เข้าไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิจัยครั้งนี้สามารถเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการ ฯ ที่เหมาะสมแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการฯ ได้ดังนี้

(1) การสร้างภาพลักษณ์ของโครงการฯ ให้มีความน่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจในสายตาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ อยู่แล้ว และเกษตรกรที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ฯ โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญและ/หรือนักวิชาการด้านปาล์มน้ำมัน เช่น บุคลากรของศูนย์วิจัยและพัฒนาการผลิตปาล์มน้ำมัน คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นต้น และ/หรือเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้าง มาเป็นวิทยากรอบรม ให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้างที่ถูกต้องและเหมาะสมในประเด็นต่าง ๆ เช่น การเตรียมพื้นที่ปลูก การปลูก การดูแลรักษา การใส่ปุ๋ย การกำจัดและป้องกันโรคและศัตรูพืช เป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจในโครงการ ฯ อันจะส่งผลให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ และมีส่วนร่วมในโครงการ ฯ เพิ่มมากขึ้น

(2) การสร้างแรงจูงใจให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ อยู่แล้ว และเกษตรกรที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ฯ โดยการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับรายละเอียดที่สำคัญของโครงการ ฯ อาทิเช่น ความเป็นมาของโครงการ ฯ เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของโครงการ ฯ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ แผนการดำเนินงาน ผ่านสื่อที่เหมาะสม เช่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ป้ายโฆษณา แผ่นพับ วิทยุ เป็นต้น อย่างทั่วถึง และนำเสนอเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ หรือได้รับความพึงพอใจจากการเข้าร่วมโครงการฯ โดยชี้ให้เห็นถึงผลตอบแทนที่ได้รับอย่างคุ้มค่าจากการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้าง การเป็นแหล่งที่มาของรายได้ การเปลี่ยนแปลงในชีวิต หรือความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรมีรายได้หลังเข้าร่วมโครงการ ฯ เพิ่มขึ้น) และการปลูกปาล์มน้ำมันที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการ ฯ เพิ่มขึ้น) ของเกษตรกรตัวอย่างอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ฯ อยู่แล้วมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น และเกษตรกรที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ฯ มีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ ฯ อันจะส่งผลให้เกษตรกรเกิดความสนใจและตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เพิ่มมากขึ้น และ

(3) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า อายุ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ เป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นการวางแผนโครงการ ฯ ในอนาคต ควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายของโครงการ ฯ ให้ชัดเจน โดยมุ่งเน้นไปที่เกษตรกรที่มีอายุน้อย มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ ฯ น้อย และมีพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ ฯ น้อย รวมทั้งเกษตรกรที่ตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมัน และมีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการ ฯ น้อย เพื่อให้เกษตรกรที่มีลักษณะดังกล่าวได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ ฯ เพิ่มมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสถานวิจัยพืชกรรมปาล์มน้ำมัน คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้ รวมถึงศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลตลอดจนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสทั้ง 131 ราย ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. 2547. โครงการการศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้นในการจัดตั้งโรงงานผลิตปาล์มน้ำมัน. [Online]. Available from <http://e-library.ldd.go.th/library/Ebook/bib29.pdf>, (Accessed on 12 March 2010).
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2552. แผนที่นาร้างระบุชนิดดินอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส. กรมพัฒนาที่ดิน, กรุงเทพฯ.
- นิตยา เชื้อโชติ. 2551. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านดอนชี บ้านปะขาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นพดล ทะนิติะ. 2552. การมีส่วนร่วมของประชาชนเครือข่ายลุ่มน้ำห้วยยอดในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร พื้นที่ต้นน้ำห้วยยอด อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน. ภาคนิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2549. เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับกาวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 6. จามจุรีโปรดักท์, กรุงเทพฯ.
- บุญส่ง อินวรรณ. 2551. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการประปาหมู่บ้านที่บริหารจัดการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- มาโนช ศัพท์นาวิณ. 2547. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโพธิ์ตากในการดำเนินงานธุรกิจชุมชนกิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ในเขตโครงการพัฒนาลุ่มน้ำห้วยทอนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- รัตนา อุจน์จันทร์. 2552. การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส. 2552. แบบรายงานสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส, นราธิวาส.
- สุเทพ อินทร. 2553. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สุรินทร์ สุริยงค์. 2551. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินงานเมืองไทยแข็งแรง: กรณีศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สมนึก ท้าวพา. 2547. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่ารอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อยุทธิ์ นิสสภ. 2547. เอกสารคำสอนวิชาเศรษฐมิติเบื้องต้น. ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์, สงขลา.
- Cambell, M. J., D. Machin. and S. J. Walters. 2007. Medical Statistics 4th edition. John Wiley & Sons, Chichester.
- Cronbach, L. J. 1990. Essentials of Psychological Testing 5th edition. HarperCollins Publishers, New York.
- Maddala, G. S. 1983. Limited-Dependent and Qualitative Variables in Econometrics. Cambridge University Press, Cambridge.
- Malhotra, N. K. and M. Peterson. 2006. Basic Marketing Research: A Decision Making Approach 2nd edition. Prentice-Hall, New Jersey.
- Nunnally, J. C. 1978. Psychometric Theory 2nd edition. McGraw-Hill, New York.
- Pindyck, R. S. and P. L. Rubinfeld. 1991. Econometric Models and Economics Forecasts 3rd edition. McGraw-Hill, New York.
- Yamane, T. 1967. Statistics: An Introductory Analysis 2nd edition. John Weatherhill, Tokyo.

ภาคผนวก

Table 3 Correlation Matrix Results

Variable	AGE	EDU	NFB	NFA	YEA	ARE	TIB	TIA	CAR	KNB	KNA
AGE	1	-0.472	0.167	0.260	-0.149	0.138	0.047	0.005	-0.232	-0.156	-0.109
EDU		1	-0.075	-0.147	0.090	0.045	0.084	0.096	-0.092	0.272	0.048
NFB			1	0.820	0.032	0.027	0.194	0.168	-0.065	0.023	0.199
NFA				1	0.090	0.093	0.152	0.160	-0.004	0.047	0.169
YEA					1	0.024	-0.167	-0.068	-0.146	0.292	0.089
ARE						1	0.090	0.484	-0.149	0.213	0.137
TIB							1	0.800	0.043	-0.113	0.065
TIA								1	-0.108	0.056	0.060
CAR									1	-0.259	0.015
KNB										1	0.235
KNA											1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้